

Wet van 21 november 2016 betreffende bepaalde rechten van personen die worden verhoord

Y. LIEGEOIS, (ere) procureur-generaal en eerste advocaat generaal bij het hof van beroep te Antwerpen, hoofdcoördinator van het expertisenetwerk strafrechtspleging van het College van procureurs-generaal

M. BOCKSTAELE, (ere)hoofdcommissaris federale gerechtelijke politie

Antwerpen, 16 december 2016

Toepassingsgebied

- Onder het begrip verhoor van een verdachte (**term is nieuw**) wordt begrepen:
 - de door de daartoe bevoegde persoon of gerechtelijke overheid geleide ondervraging;
 - van een persoon aangaande misdrijven die **ten laste kunnen gelegd worden**.
- Dit verhoor opent een recht op bijstand van een advocaat dat door **de overheid** wordt ingevuld in functie van **de ernst van het misdrijf of van de toestand van vrijheidsbeneming**:
 - ingeval van **vrijheidsbeneming**: steeds proactief (web-applicatie balie en effectief zoeken naar een advocaat om bijstand te verlenen);
 - ingeval de feiten **aanleiding kunnen** geven tot een vrijheidsbenemende straf en betrokkene vrij is van komen en gaan: gemodereerd actief (werken met een geschreven uitnodiging met vermelding van alle rechten inclusief het recht op vertrouwelijk overleg en bijstand tijdens het verhoor / indien geen geschreven uitnodiging recht op éénmalig uitstel);
 - ingeval de feiten **geen aanleiding kunnen** geven tot een vrijheidsbenemende straf en betrokkene vrij is van komen en gaan: **volledig passief** (betrokkene moet zelf initiatief nemen om zich te laten bijstaan).

Toepassingsgebied

- Meer rechten naarmate het misdrijf ernstiger is en de verdachte kwetsbaarder is (Salduztrap blijft behouden).
- Rechten van getuigen, benadeelden, aangevers en slachtoffers vallen buiten het toepassingsveld van richtlijn 2013/48.
- Krachtens art. 5*bis* § 1, VTSv. verkrijgt de persoon die verklaart **schade** te hebben geleden, veroorzaakt door een misdrijf, de hoedanigheid van **benadeelde persoon**, waaraan rechten verbonden zijn.
- Zo bepaalt art. 5*bis*, § 3, VTSv dat de benadeelde persoon het recht heeft bijgestaan (of vertegenwoordigd) te worden door een advocaat, ook tijdens een **verhoorsituatie** en een **confrontatie**.
- De benadeelde, het slachtoffer, de aangever of de getuige moeten dan wel **zelf het initiatief nemen** om zich te laten vergezellen en bijstaan door een advocaat.

Toepassingsgebied

- Personen aan wie **geen misdrijf** wordt ten laste gelegd (getuigen, benadeelden, aangevers en slachtoffers) worden verhoord als **Categorie I: volledig passief = betrokkene moet zelf het initiatief nemen.**
- **Verdachten** die **niet** van hun vrijheid zijn benomen en worden verhoord over feiten die hen ten laste kunnen worden gelegd die een misdrijf betreffen waarvoor **geen vrijheidsstraf** kan worden opgelegd, worden verhoord als **Categorie II: volledig passief = betrokkene moet zelf het initiatief nemen maar krijgt een schriftelijke verklaring van rechten (letter of rights).**
- **Verdachten** die **niet** van hun vrijheid zijn benomen en worden verhoord over feiten die hen ten laste kunnen worden gelegd die een misdrijf betreffen waarvoor **een vrijheidsstraf** kan worden opgelegd, worden verhoord als **Categorie III: gematigd actief = werken met uitnodiging die de kennisgeving bevat van het recht op toegang/bijstand van een advocaat waarbij de geïnformeerde betrokkene zelf initiatief moet nemen.**
- **Verdachten** die **van hun vrijheid benomen zijn** en worden verhoord aangaande feiten die hen ten laste kunnen worden gelegd, worden verhoord als **Categorie IV: proactief = steeds werken via de webapplicatie van de balie om het recht op toegang/bijstand van een advocaat effectief te garanderen.**

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

➤ Bewoordingen en kwetsbaarheid van personen (art. 47 *bis*, §6, 2) Sv.)

De bewoordingen van de mededeling van de rechten in de paragrafen 1, 2 en 4 van artikel 47 *bis* Sv. (Franchimont mededelingen, kennisgeving van de feiten, recht op bijstand advocaat,...) worden aangepast in functie van de leeftijd van de betrokkene of in functie van een mogelijke kwetsbaarheid van de betrokkene.
Nieuw punt: wettelijke verankering van bestaande toestand.

➤ Einde van het verhoor (art. 47 *bis*, § 6, 3) Sv.)

Aan het einde van het verhoor geeft men de ondervraagde persoon **de tekst** van zijn verhoor te lezen (**Vroeger: het PV van zijn verhoor**), tenzij hij vraagt dat het hem wordt voorgelezen. Er wordt hem gevraagd of hij zijn verklaringen wil verbeteren of daaraan iets wil toevoegen. Deze bepaling is ook van toepassing op het **audio gefilmd verhoor** overeenkomstig artikel 2 *bis*, §3, WVH.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Personen die de taal van de procedure niet verstaan of spreken: tolken (art. 47 *bis*, §6, 4) Sv.)

- Indien een in de hoedanigheid van **slachtoffer of van verdachte** ondervraagde persoon de taal van de procedure niet verstaat of spreekt of indien hij lijdt aan gehoor- of spraakstoornissen, wordt een beroep gedaan op een **beëdigd tolk** tijdens het verhoor. Indien geen enkele beëdigde tolk beschikbaar is, wordt de ondervraagde persoon gevraagd **zelf zijn verklaring te noteren** (beperken tot minder ernstige zaken). **Nieuw: aangepast ingevolge richtlijn 2010/64/EU en richtlijn 2012/29/EU.**

- **Andere** hoedanigheid dan verdachte of slachtoffer:
 - ofwel een beroep doen op een beëdigd tolk,
 - ofwel zijn verklaringen noteren in zijn taal,
 - ofwel wordt hem gevraagd zelf zijn verklaring te noteren.

- De kosten van vertolking zijn ten laste van de Staat.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Meertalige politieambtenaren – Mogelijkheid voor de verhoorder de verdachte te verhoren in zijn eigen taal en de verklaring in die taal te noteren

- Artikel is gevolg van EU-richtlijn 2010/64. Men had andere situatie voor ogen.
- Wanneer de agenten die met het opsporingsonderzoek belast zijn (...) de door de partijen gebruikte taal **niet** kennen, doen zij een beroep op de medewerking van een beëdigde tolk.
- Als de politieambtenaren de taal die de verhoorde persoon kiest **wèl** kennen, kunnen zij deze verhoren en zijn verklaring noteren in die taal.
- Veel verhoorders zijn perfect twee- of meertalig en kunnen/mogen een verhoor in de andere taal afnemen (cf. omzendbrief PK Brussel).
- De regels vervat in artikel 11 van de Taalwet Gerechtszaken (taal van de **PV's**, niet op de taal van de **bijlagen**) zijn voorgeschreven op straf van nietigheid.
- Eerste criterium **van artikel 32 VTSv**. (Antigoonrechtspraak) is toepasselijk op PV's. Vandaar het belang om goed onderscheid te maken tussen het PV en het verhoorblad als bijlage.
- De verhoorbladen bevatten alle wettelijk noodzakelijke mededelingen en voorschriften zodat het eigenlijk verhoor op zichzelf kan staan als een afzonderlijke bijlage.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Meertalige politieambtenaren – Mogelijkheid voor de verhoorder de verdachte te verhoren in zijn eigen taal en de verklaring in die taal te noteren

- **Artikel 31** Taalwet wordt aangevuld door artikel 17 van het ondertussen goedgekeurd wetsontwerp tot verdere omzetting van de Richtlijn 2010/64/EU betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures en van de Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (Doc 54 2029/001-006)
- Het derde lid van **artikel 31** wordt door het goedgekeurd wetsontwerp aangevuld met de zin “*De noodzaak van de vertolking wordt geëvalueerd door de bevoegde overheid volgens de fase van de procedure*”. Dit onderstreept dat de wetgever er bij de omzetting van de bovenvermelde Europese richtlijnen ervan uitgaat dat **de agenten die met het opsporingsonderzoek belast zijn er zelf over oordelen of er noodzaak is een beëdigde tolk op te roepen.**
- Indien er twijfel of betwisting zou bestaan over de taalkennis van de verhoorde: hem zelf zijn verklaring laten schrijven, vragen te verklaren dat de verhoorder zijn verklaring schrijft, voegen van documenten waaruit zijn taalkennis blijkt, vooraf vragen welke taal hij gebruikt in het dagelijks leven, in welke taal hij zijn onderwijs genoot, ...
- Ingeval van een brevethoudende agent lijkt door de agent zelf te kunnen vastgesteld worden dat de verhoorde de gekozen taal machtig is.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Wijziging van hoedanigheid tijdens het verhoor (art. 47 *bis*, §6, 5) Sv.)

- Indien tijdens het verhoor een slachtoffer/getuige of klager, **verdachte** wordt, dan wordt hij ingelicht over de rechten van **een verdachte** (met gradatie in functie van de mogelijke straf) + wordt hem zonder onnodig uitstel de **schriftelijke verklaring van rechten** overhandigd bedoeld in art. 47 *bis* §5 Sv.
- In geval van vrijheidsbeneming/arrestatie/aanhouding, de rechten verbonden aan vrijheidsbeneming garanderen. Bij twijfel, de **meest ingrijpende regeling kiezen** en/of de procureur des Konings contacteren.
- Het ogenblik waarop een verhoorde een andere hoedanigheid lijkt te verkrijgen kan niet in een wetsbepaling vastgelegd worden. De ondervrager moet de omstandigheden waarin dit gebeurt zo precies mogelijk omschrijven in het PV.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Overgang van hoedanigheid soepel oplossen

- **ofwel** het verhoor uitstellen, met **volledige schriftelijke uitnodiging**. Dit uitstel wordt overeenkomstig art. 47 *bis*, §3, 3° lid slechts **éénmalig** gegeven;
- **ofwel** de gekozen of aangestelde advocaat verwittigen:
 - wachten op de komst van de advocaat na korte wachttermijn (niet langer van 2 uur);
 - de mogelijkheid geven tot telefonisch vertrouwelijk onderhoud met de advocaat;
 - indien betrokkene niet instemt met deze werkwijze: eerste optie;
- **ofwel**, indien het een misdrijf betreft dat **geen aanleiding kan geven tot een vrijheidsstraf (categorie 2)**: de verdachte verhoren na kennisgeving van zijn rechten (dus zonder enige vorm van bijstand van een advocaat).

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Overgang van hoedanigheid soepel oplossen

- Er bestaat een wezenlijk verschil van behandeling wat het politieverhoor betreft ten aanzien **van hun vrijheid benomen verdachten** en personen die **vrij zijn van komen en gaan**. Bij twijfel omtrent het reële tijdstip van aanvang van de termijn van 24 uren wordt teruggegrepen naar het tijdstip van aanvang van het eerste verhoor met alle gevolgen van dien.
- Het is dus aangewezen vóór aanvang van het verhoor steeds voor de **meest ingrijpende regeling** te kiezen, en dit zonder enige twijfel indien de mogelijkheid lijkt te bestaan dat de te verhoren persoon van zijn vrijheid zal benomen worden.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Leiding van het verhoor (art. 47 *bis*, §6, 6) Sv.)

- Het verhoor wordt geleid door de verhoorder. De verhoorder geeft aan de advocaat die bijstand verleent op beknopte wijze kennis van de feiten waarop het verhoor betrekking heeft. **Nieuw**
- Het verhoor is een gerichte ondervraging (zie definitie in col. 8/ 2011, herziene versie 13 juni 2013) en is **geen debat**.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De bijstand van de advocaat tijdens het verhoor heeft tot doel toezicht mogelijk te maken op:

1° de eerbiediging van het recht van de te horen persoon zichzelf niet te beschuldigen en de keuzevrijheid om een verklaring af te leggen, te antwoorden op de gestelde vragen of te zwijgen;

2° de wijze waarop de ondervraagde persoon tijdens het verhoor wordt behandeld, inzonderheid op het al dan niet kennelijk uitoefenen van ongeoorloofde druk of dwang;

3° de kennisgeving van de in art. 47 *bis* §2, en in voorkomend geval art. 47 *bis* §4 (**Franchimont mededelingen, kennisgeving van de feiten, recht op bijstand advocaat,...**), bedoelde rechten van verdediging en de regelmatigheid van het verhoor.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De advocaat kan op het verhoorblad melding laten maken van de schendingen van de in 1°, 2° en 3° vermelde rechten (zie vorige slide) die hij meent te hebben vastgesteld.
- De advocaat kan vragen dat een bepaalde **opsporingshandeling wordt verricht** of een bepaald **verhoor wordt afgenomen**. Hij kan **verduidelijking vragen** over vragen die worden gesteld. Hij kan **opmerkingen maken over het onderzoek en over het verhoor**. Het is hem evenwel **niet** toegelaten **te antwoorden in de plaats van de verdachte** of het verloop van het verhoor te hinderen.
- Al deze elementen worden nauwkeurig opgenomen in het PV van verhoor, bij voorkeur in het verhoorblad.
- Het is aangewezen de advocaat te vragen of hij opmerkingen heeft te maken met betrekking tot het verhoor, en zijn antwoord op te nemen in PV van verhoor.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De verhoorder **moet niet** alle vragen van de advocaat beantwoorden. De vragen moeten kaderen in de verhoorsituatie, bv. om een verduidelijking vragen omdat de verhoorde de vraag niet begrijpt, of omdat een toelichting nodig is.
- De verhoorder kan redenen hebben om bepaalde elementen nog niet mee te delen in het belang van het lopend onderzoek waar bepaalde sporen/materiële of andere bewijzen nog moeten ontgonnen of geverifieerd worden. Hij dient zelf in te schatten of hij op een gestelde vraag zal/kan antwoorden.
- Het verhoor mag niet verglijden tot een pleidooi.
- De advocaat mag juridische betwistingen opwerpen maar mag daarover niet in discussie treden met de verbalisanten.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De advocaat kan pertinente **suggesties of opmerkingen** formuleren met betrekking tot het onderzoek.
- De advocaat moet zich terughoudend opstellen zodat het verhoor zijn normale voortgang kan hebben. Maar hij mag tussenkomen om het recht te laten eerbiedigen van de te horen persoon zichzelf niet te beschuldigen, de keuzevrijheid te hebben om een verklaring af te leggen, te antwoorden op de gestelde vragen of te zwijgen. Dit houdt in dat de advocaat zich tot zijn cliënt kan richten zonder dat dit zou uitgroeien tot een werkelijk vertrouwelijk overleg.
- Hij kan zich niet verzetten tegen het stellen van een vraag.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De verhoorder moet zelf, in functie van het verloop van het verhoor en van het belang van de opmerking of de tussenkomst van de advocaat, oordelen op welke plaats hij dit invoegt in het verhoorblad.
- De wet legt niet meer op de door de advocaat aangevoerde schendingen van rechten ‘**onmiddellijk**’ op te tekenen. Maar toch aangewezen dat de ondervrager een beweerde schending zo snel mogelijk opneemt op het **verhoorblad**. Een beknopte melding kan volstaan, waarop dan na het afsluiten van het verhoor indien nodig verder wordt ingegaan. Gebrek aan duidelijkheid of het laten uitschijnen dat niet zal worden ingegaan op de vraag is te vermijden.
- Als de opmerking van de advocaat niet terecht was, zal de verhoorder de juiste toedracht van zaken weergeven in het proces-verbaal.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De advocaat moet plaatsnemen **naast** de verhoorde.

- Als de advocaat zich niet aan de wet omschreven taak houdt:
 - de ondervrager onderbreekt het verhoor en maakt hem de opmerking dat hij zich niet houdt aan de bij de wet omschreven taak, en/of het verhoor onmogelijk maakt, en verzoekt hem zich strikt tot die taak te willen beperken;
 - als de advocaat volhardt, worden de ondervraagde persoon en zijn advocaat in kennis gesteld dat het niet mogelijk is de ondervraging verder te zetten in die omstandigheden, en wordt de ondervraagde persoon uitgenodigd om zo hij dat wenst eventuele elementen à décharge te verstrekken;
 - de mogelijkheid blijft dat de advocaat melding laat maken in het verhoorblad van de schendingen van in art. 47 *bis*, §6, 7), 1°, 2° en 3° vermelde rechten die hij meent te hebben vastgesteld; of van opmerkingen/vragen/statements die hij formuleert.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- De moeilijkheden worden nauwgezet vermeld in het PV van verhoor, met de reden waarom een normaal verhoor niet mogelijk was.
- Indien de advocaat zijn cliënt verbiedt om nog verklaringen af te leggen, wordt dit eveneens geacteerd in het proces-verbaal.
- Het verhoor wordt beëindigd tenzij betrokken persoon afstand doet van het recht op bijstand van een advocaat tijdens zijn verhoor (zie richtlijnen bij afstand van dit recht).
- Indien het verhoor onmogelijk lijkt om andere redenen die de advocaat inroept, bijvoorbeeld om redenen die betrekking hebben op de infrastructuur of de inrichting van de lokalen (enz...) worden dezelfde richtlijnen toegepast.
- De PK verwittigen als het verhoor wordt beëindigd. Hij kan overwegen bepaalde initiatieven te nemen om het verhoor alsnog te laten doorgaan.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, § 6 Sv.

De opdracht en rol van de advocaat (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)

- Het PV wordt onmiddellijk overgemaakt aan de PK die in voorkomend geval zal oordelen of hij een gerechtelijk onderzoek zal vorderen dan wel andere initiatieven dient te nemen.
- Het is verboden de mogelijkheid te geven aan de advocaat en/of de ondervraagde persoon, de PK zelf te contacteren. Het is eveneens verboden de PK te contacteren in aanwezigheid van de advocaat en/of de ondervraagde persoon. Wel kan de PK de politie verzoeken om een contact te hebben met de bewuste advocaat teneinde de toestand te deblokken en het verhoor normaal te kunnen laten verder zetten.
- Alhoewel de wet daarover niets bepaalt, mag de advocaat de **verklaring herlezen** bij afsluiten van het verhoor.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

De advocaat is gehouden door het geheim van het gerechtelijk/
opsporingsonderzoek (art. 47 *bis*, §6, 8) Sv.)

- De advocaat is verplicht tot geheimhouding van de informatie waarvan hij kennis krijgt door het verlenen van bijstand tijdens de verhoren afgenomen tijdens het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek en door het verlenen van bijstand tijdens de confrontaties en de meervoudige confrontaties. Hij die de geheimhoudingsplicht schendt, wordt gestraft met de bij artikel 458 Sw. bepaalde straffen. **Nieuw**

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Sanctie bij schending van de rechten m.b.t. het verhoor en de bijstand van een advocaat (art. 47 *bis*, §6, 9) Sv.)

- Tegen een persoon kan **geen veroordeling** worden uitgesproken die gegrond is op verklaringen die hij heeft afgelegd in strijd met de paragrafen 2, 3, 4 en 6, 5°, met uitsluiting van paragraaf 5, of in strijd met de artikelen 2 *bis*, 15 *bis*, 20, paragraaf 1 en 24 *bis*/1 van de WVH wat betreft **het voorafgaandelijk vertrouwelijk overleg of de bijstand door een advocaat tijdens het verhoor !!**
- **Overmacht** kan zich in principe enkel voordoen ivm. personen die van hun vrijheid zijn benomen.

BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP ALLE VERHOREN – Art. 47 *bis*, §6 Sv.

Sanctie bij schending van de rechten m.b.t. het verhoor en de bijstand van een advocaat (art. 47 *bis*, §6, 9) Sv.)

- De advocaat kan aanwezig zijn tijdens het verhoor, dat **reeds een aanvang** genomen kan hebben (Bij overmacht of tijdsgebrek).

- Om de sanctie van art. 47 *bis*, §6, 9) Sv. te vermijden, kan de toestand van **overmacht** enkel ingeroepen worden indien cumulatief:
 - alle mogelijke stappen tevergeefs werden ondernomen en in het proces-verbaal genoteerd, en het onmogelijk bleek **een advocaat te vinden** om bijstand te laten verstrekken;
 - het onmogelijk is **het verhoor uit te stellen**, bijvoorbeeld wegens het verlopen van de termijn van arrestatie;
 - de betrokken persoon **opnieuw expliciet in kennis wordt gesteld van zijn zwijgrecht** (namelijk dat hij de keuze heeft na bekendmaking van zijn identiteit om een verklaring af te leggen, te antwoorden op de hem gestelde vragen of te zwijgen; en hij niet verplicht kan worden zichzelf te beschuldigen).

1. HET VERHOOR VAN PERSONEN AAN WIE **GEEN** **MISDRIJF** WORDT TEN LASTE GELEGD – Art. 47 *bis* §1 Sv. – **CATEGORIE I**

- **Voor** het verhoor (**bij het begin van het verhoor valt weg**) hem op beknopte wijze kennis geven van **de feiten** waarover hij zal worden verhoord en hem **in PV** meedelen dat:
 - 1) hij niet verplicht kan worden zichzelf te beschuldigen (**zwijgrecht licht**);
 - 2) zijn verklaringen als bewijs in rechte kunnen worden gebruikt;
 - 3) hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, worden genoteerd in de gebruikte bewoordingen;
 - 4) hij kan vragen dat een bepaalde opsporingshandeling wordt verricht of een bepaald verhoor wordt afgenomen;
 - 5) hij gebruik mag maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld en dat hij, tijdens de ondervraging of later, mag vragen dat deze documenten bij het proces-verbaal van het verhoor of bij het dossier worden gevoegd.

- **Bijstand van een advocaat** tijdens verhoor kan, maar is door betrokkene zelf te regelen (artikel 5 *bis*, §3 VTSv).

2. VERHOOR VAN VERDACHTEN DIE NIET VAN HUN VRIJHEID ZIJN BENOMEN OVER MISDRIJVEN WAARVOOR GEEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE II

- Feiten waarvoor geen vrijheidsstraf **kan** worden opgelegd vallen in principe buiten het toepassingsveld van de richtlijn 2013/48/EU:
- **Dit betekent: Geen** door de overheid georganiseerd voorafgaand vertrouwelijk overleg met een advocaat of bijstand van een advocaat tijdens het verhoor. Maar **geen verzet** tegen bijstand van advocaat indien door betrokkene zelf geregeld → **EIGEN INITIATIEF**.
In dit geval is de rol van de advocaat dezelfde als in de andere gevallen (art. 47 *bis*, §6, 7) Sv.)
- Er is **geen uitnodiging** met kennisgeving van rechten voorzien. Voor het **eerste verhoor** → (zonder onnodig uitstel): overhandiging van de **schriftelijke verklaring van rechten**.
- **Voor het verhoor** hem op beknopte wijze kennis geven van de feiten waarover hij zal worden verhoord en hem **in PV** meedelen dat:

2. VERHOOR VAN VERDACHTEN DIE NIET VAN HUN VRIJHEID ZIJN BENOMEN OVER MISDRIJVEN WAARVOOR GEEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE II

- 1) hij de keuze heeft, na bekendmaking van zijn identiteit, om een verklaring af te leggen, te antwoorden op de hem gestelde vragen of te zwijgen (**zwijgrecht zwaar**);
- 2) hij niet verplicht kan worden zichzelf te beschuldigen (**zwijgrecht licht**);
- 3) zijn verklaringen als bewijs in rechte kunnen worden gebruikt;
- 4) hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, worden genoteerd in de gebruikte bewoordingen;
- 5) hij niet van zijn vrijheid is benomen en hij op elk ogenblik kan gaan en staan waar hij wil;
- 6) hij kan vragen dat een bepaalde opsporingshandeling wordt verricht of een bepaald verhoor wordt afgenomen;
- 7) hij gebruik mag maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld en dat hij, tijdens de ondervraging of later, mag vragen dat deze documenten bij het proces-verbaal van het verhoor of bij het dossier worden gevoegd.

2. VERHOOR VAN VERDACHTEN DIE NIET VAN HUN VRIJHEID ZIJN BENOMEN OVER MISDRIJVEN WAARVOOR GEEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE II

- Indien de te ondervragen persoon over onvoldoende inkomsten beschikt, zijn de artikelen 508/13 tot 508/18 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de toekenning van de gedeeltelijke of volledige kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand onverminderd van toepassing. Dit wordt niet meer meegedeeld!

2. Feiten waarvoor **geen verhoor** of geen onmiddellijk verhoor nodig of mogelijk is

MINEURE versus EENVOUDIGE FEITEN

- **Mineure feiten** zijn feiten die buiten de toepassing vallen van de richtlijn 2013/48.
- Het zijn feiten waarop **geen vrijheidsbenemende sanctie** staat, die **buiten** de normale regels van bijstand van een advocaat vallen, maar waar de wetgever toch voorziet dat de verdachten een advocaat mogen meenemen, maar daar zelf al het nodige moeten voor doen.
- **Eenvoudige feiten** kunnen wèl onder de richtlijn vallen, maar er bestaat (in het Wetboek van Strafvordering) **geen algemene verplichting tot verhoor**. Betrokkene moet de mogelijkheid krijgen te vragen om gehoord te worden, bv. indien hij de feiten wenst te betwisten of een ander licht wil werpen op deze feiten. Dit moet aan de betrokkene ter kennis gebracht en vermeld worden in het formulier.
- Beide thema's kunnen dus samenvallen (mineur en eenvoudig) of niet (niet mineur maar wel eenvoudig).
- **VERKEERSZAKEN**. Met de richtlijn 2013/48 vallen **verkeerszaken meestal** onder **categorie III** (indien vrijheidsbeneming mogelijk is). Cf. definitie in de Col.

2. Feiten waarvoor geen verhoor of geen onmiddellijk verhoor nodig of mogelijk is

MINEURE versus EENVOUDIGE FEITEN

- Elke betrokkene bij een verkeersongeval kan een misdrijf gepleegd hebben, en zou in principe moeten verhoord worden **als verdachte**.
- In die gevallen en zo betrokkene geen afstand doet (of kan doen) van het recht op een voorafgaandelijk vertrouwelijk overleg en eventuele bijstand tijdens het verhoor, is het mogelijk te werken met **een vragenlijst**, waarin gepeild wordt naar alle nuttige inlichtingen zoals: wie het voertuig bestuurde, welke richting werd gevolgd en welke manoeuvres werden uitgevoerd. Een dergelijke vragenlijst is **geen verhoor**.
- Er dient hem een **geschreven uitnodiging** voor verhoor (**categorie III**) te worden overhandigd met ruime tijdsperiode, zodat de bestuurder de mogelijkheid heeft om na raadpleging van een advocaat, werkgever of verzekeringsmaatschappij, een verklaring op een bepaalde afgesproken plaats te komen afleggen of een verklaring per post over te maken naar dit adres. Deze werkwijze kan gevolgd worden voor bestuurders die **in België** wonen.
- Voor bestuurders die veraf of in het **buitenland** wonen of verblijven, is het aan te bevelen in de mate van het mogelijke toch een verhoor (met overleg en bijstand, behoudens in geval van afstand) af te nemen indien de verantwoordelijkheid onduidelijk lijkt.

2. Feiten waarvoor geen verhoor of geen onmiddellijk verhoor nodig of mogelijk is

Formulier 'zelf geschreven verklaring'

- Het **formulier** moet de volgende garanties bieden:
 - Het moet gaan om **eenvoudige** en **niet betwiste** feiten waarvoor geen werkelijk verhoor nodig is en die voldoende vaststaan op grond van de verzamelde bewijzen.
 - Het moet gaan om feiten waarvoor het voorstellen van een **onmiddellijke inning** of een (onmiddellijke) minnelijke schikking kadert in het strafbeleid van het openbaar ministerie.
 - Verdachten of beklaagden hebben het recht om niet tegen zichzelf te getuigen en **niet mee te werken** aan strafprocedures: dit recht moet expliciet ter kennis gebracht worden.
 - Verdachten of beklaagden hebben het recht om te zwijgen en **mogen weigeren** een formulier in te vullen.
 - Het formulier moet de mogelijkheid bieden aan de betrokkene om te vragen gehoord te worden indien hij de feiten wenst te betwisten of een ander licht wil opwerpen op deze feiten, en gaat gepaard met de overhandiging van de geschreven **verklaring van rechten**.

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

- Voor het **eerste verhoor**, zonder onnodig uitstel, schriftelijke verklaring van rechten overhandigen.
- Voor **elk verhoor** van een verdachte, hem op beknopte wijze kennis geven van de feiten waarover hij zal worden verhoord.
- Beknopte kennisgeving **aan de advocaat** van de feiten waarover de verdachte zal worden verhoord. **Geen inzage in het strafdossier**. Bij langdurig onderzoek en navolgende verhoren kan magistraat anders beslissen.
- Deze kennisgeving wordt verricht **vóór** het vertrouwelijk overleg (dit is in de schriftelijke uitnodiging tot verhoor/of minstens **vóór** aanvang van het verhoor) en ze wordt genoteerd in het proces-verbaal van verhoor.
- Aan de verdachte volgende mededelingen doen en in het PV opnemen: (art. 47 *bis* §2 Sv.): **(Nieuw: volgorde van rechten werd aangepast)**

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 bis, §2 Sv. – CATEGORIE III

- 1) hij als verdachte wordt verhoord en dat hij het recht heeft om voor het verhoor een vertrouwelijk overleg te hebben met een advocaat naar keuze of een hem toegewezen advocaat, en zich door hem kan laten bijstaan tijdens het verhoor, in zoverre de feiten die hem ten laste kunnen worden gelegd een misdrijf betreffen waarvoor een vrijheidsstraf kan worden opgelegd; en, in geval hij niet van zijn vrijheid is benomen, hij zelf de nodige maatregelen moet nemen om dit te organiseren;
- 2) hij de keuze heeft na bekendmaking van zijn identiteit om een verklaring af te leggen, te antwoorden op de hem gestelde vragen of te zwijgen;
- 3) hij niet verplicht kan worden zichzelf te beschuldigen;
- 4) zijn verklaringen als bewijs in rechte kunnen worden gebruikt;
- 5) hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, worden genoteerd in de gebruikte bewoordingen;
- 6) hij niet van zijn vrijheid is benomen en hij op elk ogenblik kan gaan en staan waar hij wil;
- 7) hij kan vragen dat een bepaalde opsporingshandeling wordt verricht of een bepaald verhoor wordt afgenomen;
- 8) hij gebruik mag maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld en dat hij, tijdens de ondervraging of later, mag vragen dat deze documenten bij het proces-verbaal van het verhoor of bij het dossier worden gevoegd.

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

- Recht op voorafgaand overleg + bijstand tijdens verhoor.
- Het betreft **alle verhoren van verdachten** die beantwoorden aan volgende criteria:
 - 1) Ten laste gelegde feiten betreffen een misdrijf waaraan een vrijheidsstraf verbonden is. Het gaat dus niet om het verhoor betreffende bijvoorbeeld de identiteit, inlichtingen of de teruggave van overtuigingsstukken maar om een inhoudelijk verhoor inzake een ten laste gelegd misdrijf met het oog op het verzamelen van bewijselementen.
 - 2) De ondervraging beantwoordt aan het **begrip verhoor**. Dit begrip, besproken in Col. 8/2011 (herziene versie van 13 juni 2013), onderging geen wijzigingen.

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 bis, §2 Sv. – CATEGORIE III

SCHRIFTELIJKE UITNODIGING – MEERDERJARIGE verdachte (art. 47 bis §3 Sv.)

- Indien het verhoor op **volledige** schriftelijke uitnodiging geschiedt, waarin **alle rechten** vermeld worden + de **beknopte kennisgeving** van de feiten, wordt **de meerderjarige** betrokkene **geacht een advocaat te hebben geraadpleegd** alvorens zich aan te melden voor het verhoor en de nodige maatregelen te hebben genomen om zich door hem te laten bijstaan tijdens het verhoor.
- De uitnodiging geldt als mededeling van de rechten en ze moeten niet meer herhaald worden bij het begin van het verhoor.
- Kopie van de uitnodiging bij het PV voegen.
- De uitnodiging bevat eveneens informatie m.b.t. kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand.

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

- Verklaring rechten kan bijgevoegd worden ingeval 1ste verhoor.
- Minstens **drie vrije dagen** laten tussen uitnodiging en verhoor.
- Ten aanzien van kwetsbare personen/geestelijke achterstand: werkwijze volgen die van toepassing is op minderjarigen.
- Indien betrokkene in de onmogelijkheid verkeerde om het overleg met een advocaat te houden: **nieuwe datum** afspreken.
- Indien de **meerderjarige** betrokkene zich **niet** laat bijstaan door een advocaat, wordt hij, vooraleer het verhoor aanvangt, alleszins gewezen op het zwijgrecht zwaar + licht (art. 47 *bis* §3 Sv.).

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

- **Meerderjarige verdachte.** Verhoor **niet** op schriftelijke uitnodiging of met **onvolledige kennisgeving rechten** (art. 47 *bis*, §3, 3° lid Sv.).
- Hij wordt in kennis gesteld van die rechten voor het verhoor begint.
- Het verhoor kan op verzoek van de te ondervragen persoon **eenmalig** worden uitgesteld (tenzij afstand wordt gedaan), teneinde:
 - hem de gelegenheid te geven voor het verhoor een vertrouwelijk overleg te hebben met een advocaat naar keuze of een hem toegewezen advocaat, en zich door hem kan laten bijstaan tijdens het verhoor;
 - De betrokkene krijgt een schriftelijke uitnodiging voor verhoor op een bepaalde datum, met kennisgeving van zijn rechten, waarop hij geacht zal worden een advocaat te hebben geraadpleegd. Indien de betrokkene zich op die (nieuwe) datum **niet** laat bijstaan door een advocaat, wordt hij, vooraleer het verhoor aanvangt, alleszins gewezen op zijn zwijgrecht (licht en zwaar).

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

- Alleen de **meerderjarige** te ondervragen persoon kan vrijwillig en weloverwogen afstand doen, in een door hem gedateerd en ondertekend document, waarin hem de nodige informatie wordt verschaft over de mogelijke gevolgen van een afstand. De betrokkene moet de volle draagwijdte van die rechten terdege begrijpen (art. 47 *bis*, §3, 3° lid Sv.).
- De audiovisuele opname van het verhoor van een verdachte die **niet van zijn vrijheid is benomen** werd niet expliciet opgenomen in de wettekst die enkel beoogt de richtlijn 2013/48/EU om te zetten in het Belgisch strafprocesrecht.
- De betrokkene wordt in kennis gesteld dat hij zijn afstand kan herroepen, wat is opgenomen in het **modeldocument van afstand**.

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

SCHRIFTELIJKE UITNODIGING – MINDERJARIGE verdachte (art. 47 *bis* §3, 2° lid Sv.)

- **Geen afstand** van recht op voorafgaand overleg en bijstand van advocaat tijdens verhoor mogelijk. **Uitzondering:** feiten waarvoor geen verhoor of geen onmiddellijk verhoor nodig of mogelijk is en de “**mineure feiten**”.
- Indien **minderjarige** zich zonder advocaat aanmeldt voor verhoor, kan het verhoor pas plaatsvinden na een vertrouwelijk overleg tussen de minderjarige en een advocaat.
- Gekozen advocaat contacteren via de webapplicatie van de balie, of bij verhindering daarvan, een plaatsvervanger.
- Indien dit geen resultaat geeft, contact opnemen met de stafhouder van de Orde of zijn gemachtigde.
- Vertrouwelijk overleg kan ofwel in een lokaal van de politie ofwel telefonisch gebeuren. Uur van verhoor afspreken.

3. VERDACHTEN, NIET VAN HUN VRIJHEID BENOMEN, OVER EEN MISDRIJF WAARVOOR EEN VRIJHEIDSSTRAF KAN WORDEN OPGELEGD – Art. 47 *bis*, §2 Sv. – CATEGORIE III

SCHRIFTELIJKE UITNODIGING – MINDERJARIGE verdachte (art. 47 *bis* §3, 2° lid Sv.)

- Dezelfde werkwijze voor wat betreft een minderjarige **zonder of met onvolledige** uitnodiging.
- In dit geval kan de minderjarige, in akkoord met de voorgestelde advocaat, uitstel vragen (mogelijk om een andere advocaat te kiezen).

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

- Mededelingen die moeten gedaan worden vóór aanvang van elk verhoor blijven onverkort gelden wanneer het gaat om een persoon die van zijn vrijheid benomen wordt.
- De hiernavolgende rechten worden automatisch toegekend aan een gearresteerde persoon, zelfs indien de arrestatie betrekking heeft op feiten die geen aanleiding kunnen geven tot een vrijheidsbenemende **straf**!
- Zonder **onnodig uitstel (niet hetzelfde als ‘onmiddellijk’)**, **recht op een éénmalig vertrouwelijk overleg vóór het eerste verhoor** door de politiediensten, of bij gebrek hieraan door de procureur des Konings of de onderzoeksrechter, met een advocaat naar keuze.
- Contact via de permanentiedienst van de balies, of bij gebrek hieraan de stafhouder van de Orde of zijn gemachtigde (art. 2 *bis*, § 2 WVH).

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

- Vanaf het contact met de gekozen advocaat of de permanentiedienst, dient het vertrouwelijk overleg met de advocaat binnen **twee uren** plaats te vinden (soepele toepassing). Op vraag van de advocaat, in akkoord met de betrokken persoon, kan het vertrouwelijk overleg telefonisch plaatsgrijpen (art. 2 *bis*, §2, WVH).
- Vóór het vertrouwelijk overleg: beknopte kennisgeving aan de advocaat van de feiten waarover de verdachte zal worden verhoord.
- Het vertrouwelijk overleg kan **dertig minuten** duren en is in uitzonderlijke gevallen beperkt verlengbaar op beslissing van de verhoorder.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH – CATEGORIE IV

- Art. 2 *bis*, §2, derde lid WVH bepaalt expliciet dat, indien het geplande vertrouwelijke overleg niet binnen twee uren kan plaatsvinden, alsnog een telefonisch vertrouwelijk overleg met de permanentiedienst plaatsvindt, **waarna het verhoor kan aanvangen**, nadat betrokkene nogmaals gewezen is op de rechten bedoeld in art. 47 *bis*, §2, 2) en 3) Sv.
- Op het eerste gezicht zou dergelijke door de wet zelf bepaalde werkwijze geen aanleiding kunnen geven tot de toepassing van de sanctie geïnviseerd in artikel 47 *bis*, § 6, 9) Sv. Maar, indien het verhoor zou aanvangen zonder advocaat terwijl er geen sprake is van een **situatie van overmacht** of een dwingende bij wet voorziene grond van afwijking zou de verdediging kunnen aanvoeren dat het eerlijk proces geschonden is zich baserend op de richtlijn 2013/48/EU.
- (Cf. Noodscenario's – scenario tijdsgebrek).

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH – CATEGORIE IV

- Indien **tijdsgebrek** (bv. meerdere verdachten te verhoren met tolken).
- De termijn van 24 uren blijft de eerste prioriteit.
- In PV volledige opsomming van alle materiële bewijzen, getuigenissen, sporen, kortom van de ernstige aanwijzingen van schuld aan het misdrijf waarvan de persoon verdacht wordt.
- Het ‘gesprek’ (geen ‘dirigerend verhoor’) kan beperkt worden tot de wettelijk vereiste kennisgevingen, een kennisgeving betreffende de ernstige aanwijzingen van schuld (zonder eventuele lopende cruciale opsporings- of onderzoeksdaden in gevaar te brengen) en het noteren van het eventueel standpunt of de eventuele reactie van de verdachte daarop.
- Toch kennis geven van zijn zwijgrecht licht en zwaar.
- PV moet nauwkeurig de bijzondere omstandigheden, en de dwingende redenen vermelden die het bij tijdsgebrek miskennen van de regels van bijstand van een advocaat hebben veroorzaakt.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

TOLKEN – VERTROUWELIJK OVERLEG (art. 2 *bis*, §4 WVH)

- Indien de ondervraagde persoon **de taal van de procedure** niet verstaat of spreekt of indien hij lijdt aan gehoor- of spraakstoornissen en indien de advocaat de taal van de te horen persoon niet verstaat of spreekt, wordt een beroep gedaan op een **beëdigd tolk** tijdens het voorafgaandelijk vertrouwelijk overleg met de advocaat.
- Het proces-verbaal maakt melding van de bijstand door een beëdigd tolk, alsmede van diens naam en hoedanigheid. Aan de verdachte wordt gevraagd welke taal hij wenst te spreken met zijn advocaat tijdens het vertrouwelijk overleg, en wordt die keuze bovendien meegedeeld aan de gecontacteerde advocaat. Het geniet de aanbeveling **dezelfde beëdigde tolk** eveneens bijstand te laten leveren tijdens het vertrouwelijk overleg. De kosten van vertolking zijn ten laste van de Staat.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

INFRASTRUCTUUR, VERTROUWELIJKHEID, VEILIGHEID

- De politie blijft eindverantwoordelijke voor de veiligheid van de advocaat, de verdachte en derden.
- Voorleggen van de identiteitskaart en legitimatiekaart als advocaat. Achterlaten van alle elektronische en metalen voorwerpen, alsook van aktetas in een afgesloten kast.
- Controle met een metaaldetector geniet de voorkeur. Een dergelijke controle staat immers niet gelijk met een fouillering, want er gebeurt geen betasting van het lichaam en de kleding van de advocaat noch van zijn bagage (cf. art 28, § 1, tweede lid WPA).
- Indien noodzakelijk, een veiligheidscontrole opdat men zich zou kunnen vergewissen dat de advocaat niet in bezit is van voorwerpen of stoffen die gevaarlijk zijn voor hemzelf of derden, of door de verdachte zouden kunnen gebruikt worden om bijvoorbeeld een ontvluchting te vergemakkelijken.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

AFSTAND VAN HET RECHT OP EEN VERTROUWELIJK OVERLEG en BIJSTAND VAN DE ADVOCaat TIJDENS HET VERHOOR (art. 2 *bis*, §6 WVH)

- De vraag naar afstand van een vertrouwelijk overleg en/of bijstand van een advocaat tijdens het verhoor wordt gelijktijdig gesteld vóór de ondervraging en opgenomen in hetzelfde document dat gevoegd wordt bij het proces-verbaal van verhoor.
- Afstand geldt **enkel voor het onmiddellijk daarop volgend verhoor**.
- Document vermeldt duidelijk **van welk recht** afstand wordt gedaan.
- Betrokkene wordt in kennis gesteld dat hij zijn afstand **kan herroepen** (zie model afstandsverklaring). De herroeping heeft effect vanaf het ogenblik waarop zij wordt gedaan!

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

AFSTAND VAN HET RECHT OP EEN VERTROUWELIJK OVERLEG en BIJSTAND VAN DE ADVOCaat TIJDENS HET VERHOOR (art. 2 *bis*, §6 WVH)

- De wet **vereist niet meer** dat de **meerderjarige** persoon, vooraleer hij afstand kan doen, een vertrouwelijk telefonisch contact zou moeten hebben met de permanentiedienst.
- Thans wordt betrokkene **enkel de mogelijkheid geboden** om voor het nemen van deze beslissing om een vertrouwelijk telefonisch contact te verzoeken met een advocaat van de permanentiedienst.
- De verklaring van afstand moet ondertekend worden alvorens het verhoor kan aanvangen vermits het verder verloop (met of zonder bijstand) van de ondervraging ervan afhangt. Dus een afzonderlijk geschreven document (bijlage aan het PV) gebruiken.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

AFSTAND VAN DE BIJSTAND TIJDENS HET VERHOOR ONDER VOORWAARDE VAN **AUDIOVISUELE OPNAME** (art. 2 *bis*, §3 VHW)

- Na telefonisch vertrouwelijk overleg met de gekozen advocaat of met de advocaat van de permanentie, en in akkoord met deze, kan de **meerderjarige verdachte** afstand doen van het recht op bijstand tijdens het verhoor dat, (indien mogelijk), audio gefilmd kan worden opgenomen ter controle van het verloop van het verhoor (model voor dergelijke afstand is voorzien).
- Is géén **audiovisueel** verhoor in de zin van art. 112 *ter* Sv. De opname kan **niet** het voorwerp uitmaken van een letterlijke overschrijving en zulke overschrijving niet kan gevraagd worden!
- Deze mogelijkheid tot audiovisuele registratie is niet bedoeld als vervanging van de bijstand van de advocaat.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

DE AUDIOVISUELE OPNAME VAN HET VERHOOR (art. 2 *bis*, §3, tweede tot vijfde lid WVH)

- De verhoorder, de procureur des Konings of de gelaste onderzoeksrechter kunnen te allen tijde ambtshalve beslissen het verhoor **audio gefilmd** op te nemen. Zolang de digitale opname niet met de flux kan worden overgemaakt aan de procureur des Konings of in voorkomend geval aan de gelaste onderzoeksrechter, moet deze ter griffie neergelegd worden.
- De opname van het verhoor wordt digitaal bewaard. Ze maakt deel uit van het strafdossier en er kan inzage of kopie van bekomen worden overeenkomstig de artikelen 21 *bis* en 61 *ter* Sv. De van zijn vrijheid benomen verdachte kan ervan kennis nemen op verzoek van hemzelf of van zijn advocaat aan de procureur des Konings of, in voorkomend geval, aan de gelaste onderzoeksrechter.
- Het is aan te bevelen de te horen persoon op voorhand van de opname op de hoogte te brengen.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH – CATEGORIE IV

- De te horen persoon heeft recht op bijstand door zijn advocaat **tijdens alle verhoren** die plaatsvinden binnen de termijn van 24 uren **en** tijdens de mogelijke éénmalige verlenging van deze termijn **en** de termijn van vrijheidsbeneming gedekt door een bevel tot medebrenging (art. 2 *bis* §5 WVH).
- Het verhoor wordt gedurende **maximaal vijftien minuten** onderbroken met het oog op bijkomend vertrouwelijk overleg:
 - hetzij eenmalig op verzoek van de te horen persoon zelf of op verzoek van zijn advocaat;
 - hetzij bij het aan het licht komen van nieuwe strafbare feiten die **niet** in verband staan met de feiten die in de beknopte kennisgeving van de feiten waarover hij zal verhoord worden ter kennis werden gebracht.
- Indien een verzoek tot onderbreking van het verhoor de overschrijding van de termijn van 24 uren tot gevolg zou hebben, wordt het verhoor stopgezet

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

► Elementen in het proces-verbaal:

- de contactneming met de gekozen advocaat of met de permanentiedienst van de balie: wijze, datum en uur;
- de wachttijd die in acht werd genomen voor de komst van de advocaat;
- de duurtijd van het vertrouwelijk overleg met de advocaat;
- de wijze waarop het overleg plaatsvond (lokaal/telefonisch);
- de eventuele telefonische contactneming omdat het geplande vertrouwelijk overleg niet binnen de 2 uren kon plaats vinden;
- de telefonische contactneming bij afstand van het recht op vertrouwelijk overleg;
- het volgen van de procedure van afstand van het recht op vertrouwelijk overleg met inbegrip van de afstand van bijstand tijdens het verhoor zo de audiovisuele registratie/opname van het verhoor mogelijk is;
- de beslissing van de verhoorder, de PK of de gelaste onderzoeksrechter het verhoor audio gefilmd op te nemen;
- naam en hoedanigheid van tussenkomende tolk;
- alle moeilijkheden die in concreto zijn voorgekomen.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

Het recht om een derde in te lichten over de arrestatie (art. 2 *bis*, §7 WVH)

- Gebeurt door de ondervrager of een door hem aangewezen persoon via het meest geschikte communicatiemiddel

- **Uitzondering:** De PK of de OR, kan bij een met redenen omklede beslissing deze inlichting **uitstellen** voor de duur die noodzakelijk is om de belangen van het onderzoek te beschermen, ingeval een van de volgende dwingende redenen zulks rechtvaardigen:
 - een dringende noodzaak om ernstige negatieve gevolgen voor het leven, de vrijheid of de fysieke integriteit van een persoon te voorkomen;
 - een dringende noodzaak om een situatie te voorkomen waarin substantiële schade aan de strafprocedure kan worden toegebracht.

- De politie dient zich in voorkomend geval in contact te stellen met de magistraat die de zaak behandelt.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

Het recht op medische bijstand (art. 2 *bis*, §8 WVH)

- De bestaande wettekst werd aangevuld met de woorden “*tijdens de termijnen bedoeld in de artikelen 1, 2 en 3*”. Deze verduidelijking beoogt te expliciteren dat de kosten van de medische bijstand die tijdens de vrijheidsbeneming moeten worden gemaakt, onder de gerechtskosten vallen. Dit is een bevestiging van wat reeds door de wetgever in 2011 was bepaald.
- Onverminderd dit recht, heeft deze persoon ook subsidiair het recht een onderzoek door een arts naar keuze te vragen. De kosten voor **dit laatste onderzoek** vallen te zijnen laste.
- De politie zal uiteraard zelf de arts van wacht of de gekozen arts opbellen.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

GEMOTIVEERDE **AFWIJING** VAN HET RECHT OP EEN VERTROUWELIJK OVERLEG MET EEN ADVOCaat EN VAN DE BIJSTAND VAN EEN ADVOCaat TIJDENS HET VERHOOR (art. 2 *bis*, §9 WVH)

- De PK of de gelaste onderzoeksrechter, naargelang de stand van de procedure, kan bij een met redenen omklede beslissing, afwijken van de in de paragrafen 2 en 5 van art. 2 *bis* WVH bepaalde rechten, ingeval een of meer van de volgende dwingende redenen zulks rechtvaardigen:
 - met als enig doel en voor zover noodzakelijk om de informatie te verkrijgen die essentieel is om **ernstige negatieve gevolgen voor het leven, de vrijheid of de fysieke integriteit van een persoon** te voorkomen;
 - met als enig doel en voor zover noodzakelijk om informatie te verkrijgen die essentieel is om te voorkomen dat **de strafprocedure substantiële schade wordt toegebracht**.

- De politie dient zich in voorkomend geval in contact te stellen met de magistraat die de zaak behandelt.

4. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van vrijheidsbeneming of arrestatie – Art. 2 *bis* WVH –
CATEGORIE IV

GEOGRAFISCHE AFSTAND (Art. 2 *bis*, §10 WVH)

- Onverminderd art. 184 *ter* Sv. kan de PK of de gelaste onderzoeksrechter, **naargelang van de stand van de procedure**, uitzonderlijk, bij met redenen omklede beslissing tijdelijk afwijken van het zonder onnodig uitstel voorzien van de in paragrafen 2 en 5 bepaalde rechten, indien de **geografische afstand** waarop de verdachte zich bevindt het onmogelijk maakt om het recht op toegang tot een advocaat binnen die termijn te kunnen waarborgen en de uitoefening van deze rechten niet kan worden gerealiseerd via telefoon of videoconferentie.
- Deze grond van afwijking is beperkt te interpreteren en slaat op uitzonderingssituaties zoals zaken van **piraterij of militairen** in het raam van een buitenlandse operatie. Deze afwijking kan niet toegepast worden voor een verdachte op Belgisch grondgebied.

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van ondervraging door de onderzoeksrechter –

- De wet legt **geen** voorafgaand overleg op vóór alle verdere ondervragingen binnen de arrestatietermijn van 24 uren, doch enkel het vóór het eerste verhoor, of dit nu plaatsvindt bij de politie, de onderzoeksrechter of de procureur des Konings.

- **Twee uitzonderingen**
 - 1° Ingeval een bevel tot verlenging wordt uitgevaardigd wordt dit recht toegekend tijdens de **nieuwe periode** van 24 uur.
 - 2° Ingeval betrokkene **geen vertrouwelijk overleg** met zijn raadsman kon krijgen vóór het verhoor bij de politie, heeft hij het recht gedurende 30 minuten vertrouwelijk overleg te plegen met zijn advocaat vóór de ondervraging door de onderzoeksrechter.

- **Aanbeveling:** deze wetsbepaling soepel toepassen en een recht op overleg toekennen ingeval de arrestatietermijn niet in gevaar komt.

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van ondervraging door de onderzoeksrechter –

- De betrokken persoon heeft recht op bijstand door zijn advocaat tijdens **alle verhoren** die plaats vinden binnen de termijn van de 24 uren vrijheidsbeneming eventueel verlengd door een bevel tot verlenging (art. 2 *bis*, §§ 1 en 5 WVH) (+ eenmalige onderbreking van het verhoor).
- De onderzoeksrechter verwittigt de advocaat tijdig van de plaats en het uur van de ondervraging die hij kan bijwonen. De ondervraging kan op het voorziene uur aanvangen, zelfs indien de advocaat nog niet aanwezig is.
- **Taak van de advocaat.** Zie algemene bepalingen die van toepassing zijn op **alle verhoren**: art 47 *bis*, §6 Sv. (analogie met politieverhoor).
- Art. 16, §2, 5° lid WVH. De onderzoeksrechter moet de verdachte meedelen dat tegen hem een aanhoudingsbevel kan worden uitgevaardigd en hij moet zijn opmerkingen en in voorkomend geval die van zijn advocaat ter zake horen.

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van ondervraging door de onderzoeksrechter –

Vertaling van het aanhoudingsbevel (art. 16, §6*bis* WVH)

- De verdachte die de taal van de procedure niet verstaat, heeft het recht om een vertaling van de **relevante passages** van het bevel te vragen **in een taal die hij verstaat**, zodanig dat hij geïnformeerd is over de hem ten laste gelegde feiten en hij zich effectief kan verdedigen, tenzij een **mondelijke vertaling** aan de verdachte werd verstrekt.
- Het verzoek dient ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te worden neergelegd, binnen 3 dagen na het verlenen van het bevel tot aanhouding. De vertaling wordt verstrekt binnen een redelijke termijn.

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase na betekening van het bevel tot aanhouding

- De verdachte heeft onmiddellijk na zijn eerste verhoor door de onderzoeksrechter **vrij verkeer** met zijn advocaat en dit recht geldt zelfs bij een op secretetstelling (art. 20, §1 WVH). Art. 24*bis*/1 WVH preciseert dat dit recht geldt vanaf de betekening van het bevel tot aanhouding = **permanent recht op overleg**.

- Indien het verhoor op **schriftelijke uitnodiging** geschiedt met vermelding van:
 - een beknopte omschrijving van de feiten;
 - van het recht op vertrouwelijk overleg met zijn advocaat;
 - het recht op bijstand van zijn advocaat tijdens het verhoor;
 - het recht om het verhoor eenmalig te onderbreken overeenkomstig artikel 2*bis*, §5, tweede lid WVH;
 - en het zwijgrecht licht en zwaar,wordt betrokkene geacht zijn advocaat te hebben geraadpleegd.

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van ondervraging door de onderzoeksrechter –

- Voldoende vrije tijd (**minstens één dag**) laten vóór het verhoor.

- Praktische uitwerking:
 - de advocaat wordt gecontacteerd via de webapplicatie;
 - de agenda wordt bepaald **door de politie** met eerbied voor het recht van verdediging;
 - afspraak met de gevangenis (per fax);
 - de advocaat die een voorlopig gehechte bijstaat moet de permanentie verwittigen van zijn tussenkomst.

- Artikel *24bis/1* WVH bepaalt dat indien het verhoor **niet** op schriftelijke uitnodiging geschiedt of indien er tussen de uitnodiging en het verhoor **geen vrije dag** wordt gelaten, de bepalingen van artikel *2bis*, paragrafen 2 en 3 WVH van toepassing zijn (zie volgende slide).

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase van ondervraging door de onderzoeksrechter –

- Dit betekent dat alle bepalingen geldend tijdens de fase van arrestatie (24 uren) dienen nagevolgd te worden:
 - de contactneming met de permanentie van de advocaten (webapplicatie);
 - de in acht te nemen wachttermijn van twee uren;
 - de duur van het vertrouwelijk overleg;
 - het eventueel telefonisch overleg;
 - het telefonisch overleg indien het overleg niet kon plaats vinden binnen de twee uur;
 - de afstand van bijstand mits audiovisuele opname van het verhoor;
 - eveneens de gewone regels inzake afstand.

5. VERDACHTEN, VAN HUN VRIJHEID BENOMEN.

Fase nà invrijheidstelling –

- Vanaf het ogenblik dat een gearresteerde verdachte of een aangehouden in verdenkinggestelde **in vrijheid wordt gelaten** of voorlopig in vrijheid wordt gesteld zal een eventueel **navolgend verhoor** opnieuw onder **categorie III** ressorteren.
- De categorieën dienen dus enkel om bij elk verhoor het juiste model te gebruiken doch wijzigen in functie van de hoedanigheid en van de toestand van de betrokken persoon.

6. Bijstand van een advocaat bij andere onderzoekshandelingen en opsporingshandelingen

PLAATSBEZOEK MET HET OOG OP RECONSTRUCTIE

- Wanneer de onderzoeksrechter het **plaatsbezoek**, waarvan hij de leiding heeft, organiseert met het oog op de reconstructie van de feiten (art. 62, §1, 2° en 3° lid Sv.), hebben de verdachte en zijn advocaat, overeenkomstig de aan deze laatste door artikel 47*bis*, § 6, 7) Sv., toebedeelde rol, en de burgerlijke partij en zijn advocaat het recht om deze **bij te wonen** (vroeger: **vergezellen**). Is net als een confrontatie een **verhoorsituatie** met dezelfde rechten als bij een verhoor. Een meervoudige confrontatie is **geen verhoorsituatie!**
- Rol van de advocaten: Zie de algemene bepalingen van toepassing op alle verhoren.
- Onverminderd de rechten van verdediging, is de advocaat verplicht tot **geheimhouding** van de informatie waarvan hij kennis krijgt door het bijwonen van het plaatsbezoek met het oog op de reconstructie van de feiten. Hij die de geheimhoudingsplicht schendt, wordt gestraft met de bij artikel 458 Sw. bepaalde straffen.

Einde uiteenzetting

Antwerpen, 16 december 2016